

Rådmannen

Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 Sarpsborg

Deres ref.:
2014/4666 43406/2014

Vår ref.:
Lise Urset
Tlf: 62563276
14/27(12)

Arkiv:
026/K54/
52906/14
-

Dato:
17.12.2014

**HØRINGSUTTALELSE - REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I
VANNREGION GLOMMA 2016-2021**

Vi viser til høringsbrev datert 26.06.14 angående Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma.

Formannskapet i Hamar kommune hadde saken til behandling den 10.12.14 og kom da med følgende innstilling:

- 1. Hamar kommune ser positivt på arbeidet med å sikre en felles, bærekraftig bruk av vannressursene på tvers av sektormyndighetene og ønsker å være en aktiv bidragsyter til at målene i vannforskriften nås.**
- 2. Hamar kommune vil fremheve behovet for styrkede økonomiske ressurser fra statlig hold for å sikre implementeringen av direktivet i vannforvaltningen og gjennomføringen av aktuelle tiltak innenfor ulike sektorområder.**
- 3. Til innholdet i selve høringsdokumentene avgis innspill i samsvar med egenvurderingen i saken, se under.**

Vurdering:

1. Forsuring

Det finnes vassdrag i Hamar kommune som har vært forsuret og som har blitt kalket fram til nå. Kalkingsbevilgningene blir imidlertid stoppet fra 2015. Det er svært viktig at vassdragene som har blitt kalket følges grundig opp og at det settes inn tiltak dersom manglende kalking forringer vannkvaliteten.

2. Landbrukssektoren

Landbruket i Hamar kommune består av mye åpenåkerareal hvor ca. 80 % av arealet brukes til korn. Arealavrenning vil derfor alltid bli en utfordring ved uheldige værforhold. Tilskuddsordningene SMIL (Spesielle miljøtiltak i jordbruket) og RMP (Regionalt miljøprogram) bidrar til å redusere avrenningen ved å sette inn tiltak der det er mulig å gjøre noe. SMIL-midler gis blant annet til tiltak som bedrer kontrollen

på overflatevannet og dermed reduserer avrenningen. RMP-midler gis blant annet til å legge åker i stubb på høsten for derved å redusere arealavrenningen.

Husdyrgjødsellagrene kontrolleres jevnlig, men siden det er noen år mellom hver gang fanges ikke nødvendigvis alt opp via disse kontrollene. Den totale husdyrgjødselproduksjonen i Hamar ligger på ca 50 000 m³ pr. år. Ca. 65 % av dette blir spredd på våren, mens 35 % blir spredd på høsten. På grunn av bedring i det tekniske utstyret og nye økonomiske virkemidler blir stadig mer av spredningen gjort på våren. Etter at prisen på handelsgjødsel steg dramatisk for et par år siden, observeres det at bevisstheten rundt en miljøriktig bruk av husdyrgjødsel er økende.

Bevisstheten rundt plantevernmiddelbruken har også vært økende. Krav om godkjente miljøplaner, krav til regelmessige funksjonstester av sprøyteutstyret, lavdosemidler og et stadig mer avansert sprøyteutstyr har ført til svært liten risiko for at plantevernmidler havner i vassdragene.

Nedenfor er listet opp punkter som vil ha positiv effekt på vannkvaliteten og som er en videreføring av det fokuset som allerede er på området:

- Øke stubbåkerarealet på høsten (hindre avrenning).
- Sørge for tilstrekkelig lagerkapasitet for husdyrgjødsel slik at spredning kan skje kun på våren og i vekstsesongen.
- Bidra til tette lagre for husdyrgjødsel ved hjelp av jevnlig kontroll.
- Bidra til gode miljøplaner der gjødselplan og sprøytejournal spiller en viktig rolle.
- Øke tilskuddet til hydrotekniske miljøtiltak med tanke på å bedre kontrollen med overflatevannet.
- Øke tilskuddet til drenering av jordbruksjord.
- Øke krav til kantsone mot vassdrag med årsikker vannføring (bredde).
- Bevisstgjøre grunneiere med hensyn til opprenskning ved innløp/nedløp i kummer og rør.
- Bevisstgjøre grunneiere med hensyn til skjøtsel av kantvegetasjon langs bekker og elver slik at kvist og drivved ikke hopper seg opp i elve- og bekkeløp.

3. Vann- og avløpssektoren

Hamar kommune har som de fleste andre kommuner et til dels gammelt vann- og avløpsnett. Kloakkutslipp og overløpshendelser til ytre miljø forekommer dessverre fra tid til annen. De eldste ledningene er såkalte fellesledninger som tar imot både kloakk og overvann. Det jobbes kontinuerlig med utskifting av disse ledningene og annet gammelt ledningsnett for å forhindre lekkasjer. Dette er tidkrevende og dyrt.

Det antas at spredt avløp utgjør en vesentlig forurensningstrussel i Hamar kommune. Det finnes ca 800 private anlegg og mange av disse er gamle. Det er et stort behov for en bedre kartlegging av kvaliteten på anleggene og det er nødvendig med en grundig opprydding. Fagfeltet spredt avløp har begrenset med tid og ressurser. Økte rammer innenfor fagfeltet er avgjørende for å sikre god vannkvalitet.

Overflateavrenningen er også stor og mye vann fra vei, parkering osv renner direkte og urensset ut i vassdragene. Det er ønskelig med et større fokus på lokal overvannshåndtering med større vekt på naturlig fordrøyning og infiltrasjon.

Etablering av rensedammer er nå vanlig ved bygging av større veianlegg og representerer et mulig tiltak.

4. Forurensede sedimenter

Hamar kommune har per nå ingen forekomster av forurensa sedimenter med kjente lekkasjer til vassdrag. Vi har overvåkning av enkelte kjente lokaliteter (for eksempel gamle deponier). Det kan finnes forekomster som med tiden eller ved endrede forutsetninger (for eksempel ved grave- og byggearbeid) utgjør en forurensningstrussel. Ved konkrete byggesaker havner eventuelle lekkasjer og forurensningstrusler under forurensningsforskriftens kapittel to hvor kommunen er forurensningsmyndighet. Ved "tilfeldige" lekkasjer fra gamle deponier osv har imidlertid ikke kommunen noen myndighet.

5. Arealplanlegging

En grundig arealplanlegging med tilstrekkelige konsekvensanalyser er nødvendig for å sikre tilstrekkelige buffersoner mot vassdrag, sikre hensynssoner og for å definere områder som kan være forurenset. Det er også viktig å planlegge slik at nye boliger kan kobles på kommunalt ledningsnett og på ledninger med tilstrekkelig kapasitet.

6. Klimatilpasning

Klimatilpasning er et forholdsvis nytt tema som gir kommunene store utfordringer med å forsøke å sikre seg mot ekstremværhendelser i tida framover. Flere lokale flommer er sannsynlig i framtida. Slike hendelser kan føre til stor utvasking fra landbruksarealer, stor overflateavrenning fra lettere forurensede arealer (som veier osv) og utslipp av kloakk. Man kan aldri sikre seg fullt ut mot de mest ekstreme hendelsene, men det er viktig å sikre kantsoner mot vassdrag, flomveier med naturlig fordrøyning og infiltrasjon, gjøre aktuelle tiltak i landbruket, hindre lekkasjer fra kommunale og private avløpsanlegg og å sørge for å ha et godt vedlikehold av grøfter, stikkrenner osv.

Utfordringer og satsningsområder

I "Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma 2016-2021" er det beskrevet tre hovedutfordringer:

- Tilførsel av næringsstoffer (hovedsakelig avløp og landbruk)
- Befolkningsøkning og utbygging tilknyttet byer og større tettsteder (press på infrastruktur og avløpsnett)
- Vannkraftutbygging og oppdemmede vannforekomster (trussel for biomangfoldet).

I "Vannregion Glomma: Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften 2016-2021" er dette omskrevet til tre hovedsatsningsområder:

- Forurensning av næringsalter (avløp og landbruk)
- Forurensning fra miljøgifter (diffus avrenning fra vei osv)
- Fysiske endringer (vannkraft, bekkelukkinger osv)

I "Lokal tiltaksanalyse 2016-2021 for Vannområde Mjøsa" er det definert følgende hovedutfordringer:

- Vassdragsregulering i Lågen og sideelvene, i Hunnselva, Gausavassdraget og Mesnavassdraget.

- Flom- og erosjonssikring, kanalisering og opprensning.
- Landbruket i Mjøsområdet og i Gausa sitt nedbørsfelt, og noen større dyrkingsfelt i Gudbrandsdalen.
- Spredte avløpsanlegg og kommunalt avløps-/ledningsnett i hele vannområdet.
- Miljøgifter i fisk, dyreplankton og sedimenter i Mjøsa.
- Utbygging av vei og jernbane, spesielt langs Mjøsa og i Gudbrandsdalen.

Alle de tre omtalte planene beskriver store områder med en mengde forskjellige vassdrag. Både hovedutfordringene og hovedsatsingsområdene blir derfor veldig generelle. For Hamar kommune er tilførsel av næringsstoffer til vassdragene (hovedsakelig fra avløp og landbruk) trolig den største utfordringen. Kun de to største elvene i kommunen overvåkes kontinuerlig. I de andre vassdragene vet vi lite om vannkvaliteten. Stikkprøver har avslørt til dels dårlig vannkvalitet i enkelte småbekker. Det trengs store ressurser og økt bemanning for å kunne kartlegge vannkvalitet og overvåke sårbare og forurensede vassdrag framover. Ved å ta vannprøver av samtlige vassdrag er det mulig å sette inn tiltak der det virkelig trengs.

Vi vet at mange private avløpsanlegg er gamle og dårlige, men det er vanskelig å avgjøre hvor oppryddingen bør starte uten en skikkelig kartlegging. Det finnes heller ikke ressurser eller bemanning til å følge opp slik situasjonen er nå. Det er spesielt innenfor spredt avløp det trengs økte ressurser, men også innenfor kommunalt vann og avløp dersom det er behov for en raskere utskifting av ledningsnett enn det som er planlagt.

I landbruket er det en utfordring å endre praksis slik at jordbearbeiding, gjødsling, grøfting osv utføres slik at resultatet blir best mulig for vassdragene. Avrenning fra tette flater i byen og fra veiene er en utfordring i Hamar, men dette er relevant kun for deler av kommunen. Det er likevel viktig å fokusere på gode løsninger for overvannshåndtering ved fortetting av byen og ved utbygging av vei og jernbane. Det bør legges vekt på overvannsløsninger som sikrer naturlig fordrøyning og infiltrasjon slik at minst mulig miljøgifter renner direkte ut i Mjøsa og andre vassdrag.

I Hamar sentrum har vi flere lukkede bekker. Disse bekkene fungerer følgelig kun som transportveier for vann og ikke som det økosystemet det en gang var. Kapasiteten i rørene er også svært begrenset. De lukkede bekkene representerer dermed en utfordring med tanke på både biomangfold og klimatilpasning. Reguleringen av Mjøsa er en annen fysisk endring som representerer en utfordring for biomangfoldet i Hamar kommune. Spesielt biomangfoldet i strandsonen kan påvirkes negativt av reguleringen.

Hamar kommune ser et behov for økt samhandling både internt og eksternt (spesielt mot nabokommuner) for å sikre at vassdrag med en stor samlet belastning (de som er utsatt for forurensning fra flere sektorer eller kommuner) blir kartlagt og overvåket. Nødvendige tiltak må settes inn mot disse vassdragene først.

Målet om god kjemisk og økologisk vannkvalitet i alle vassdrag innen 2021 vil være vanskelig å oppnå med utgangspunkt i dagens situasjon. Økt bemanning innenfor

aktuelle fagområder, økte ressurser, nye tilskuddsordninger og klare føringer fra sentrale myndigheter vil være nødvendig for å nå målet innen tidsfristen.

Med hilsen

Kjell E. Vada
leder i Strategiavdelingen

Lise Urset
Miljørådgiver

Kopi til: Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver, Postboks 987, 2626
Lillehammer